

SEKİZİNCİ SINIF TÜRKÇE PROGRAMINDAKİ DİLBİLGİSİ HEDEFLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Cemil YÜCEL*

Zekerya BATUR**

Cüneyt AKAR***

ÖZET

Bu çalışma; ilköğretim 8. sınıf öğretmenlerinin Türkçe programında yer alan hedeflere ne derecede önem verdiklerine ve öğrencilerin bu hedefleri ne düzeyde kazanabildiklerine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma, dilbilgisi becerileri ile ilgili hedeflerle sınırlandırılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak likert tipi bir anket kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Programı, Dilbilgisi, Hedef

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the degree of Turkish language teachers' opinions of the importance of course objectives and the level of accomplishment of course objectives by students. The data is gathered via a likert type instrument.

Key Words: Turkish language curriculum, grammar, goal

***

Problem Durumu

Bu çalışma; öğretmenlerin programda yer alan hedeflere ne derecede önem verdiklerini ve aynı zamanda bu hedefleri öğrencilerin ne ölçüde kazanabildiklerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Öğretmenlerin hedeflere ne ölçüde önem verdiklerinin tespit edilmesi, gerek programın uygulayıcıları olmaları, gerekse öğrencilerin başarılarını doğrudan etkileyen

---

* AKÜ Uşak Eğitim Fakültesi

** AKÜ Uşak Eğitim Fakültesi

*** AKÜ Uşak Eğitim Fakültesi

bir unsur olmaları bakımından önemlidir. Öğrencilerin hedeflere ulaşma düzeylerinin tespit edilmesi ise programın etkililiği hakkında ipuçları vermesi bakımından önem teşkil etmektedir. Program, öğrencilerin hedefleri kazanabilmeleri ölçüsünde başarılı sayılabilir. Yine öğrencilerin başarılarının öğretmenlerin konulara ağırlık verme dereceleriyle doğrudan ilişkili olması beklenir. Bu çalışma sayesinde gerçekten böyle bir ilişkinin olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Türkçe Eğitiminin temel etkinlikleri üç ana başlık altında ele alınabilir. Bunlar anlama (Okuma-Dinleme), anlatma (Konuşma-yazma) ve bu iki etkinliğe bağlı olarak dil bilgisi konularıdır. Bu beceriler Türkçe Eğitiminin hatta diğer alanların (özellikle İlköğretim II. kademesinde) eksenidir. Özellikle 4-15 yaş döneminde bu etkinlikler hayati önem taşımaktadır. Bu bakımdan dört temel etkinliğin (okuma, dinleme, konuşma, yazma) birbirinin içinde yoğrularak ele alınması gerekmektedir.

Okuma, dinleme, konuşma ve yazma etkinlikleri bir bütünlük arz eder. Altay, Türkçe dersinin okuma, anlama, anlatım ve dil bilgisi etkinlikleri arasında uyumlu ve dengeli bir bağlantı bulunmadığını, bu yüzden istenilen başarı elde edilemediğini belirtmektedir.¹ Turan da yazma etkinliği programda diğer üç etkinlikle birlikte ele alınmadığı ve öğretmenlerin çoğunun da bu etkinlikten yoksun oldukları için istenilen başarının elde edilemediğini ifade etmektedir.²

Her etkinlik tek başına son derece önemlidir; ama becerilerin kazandırılması sırasında birbirileriyle ilişkilendirilerek ve bir üst basamağa çıkarmakla istendik hedefler gerçekleştirilebilir.

Türkçe eğitimi; anlama, anlatma ve dilbilgisi etkinliklerinin eşgüdümüyle gerçekleşmektedir. Anlama, okuma-dinleme; anlatma, konuşma-yazma etkinliğini kapsarken dilbilgisi ise dilin akıcılığını, kurallara uygun sözcük seçimini ve kullanımını kısaca dilin bilgisini işler.

Günümüzde duygu ve düşünceleri hatasız olarak dile getirmek önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Güzel ve etkili bir konuşma ve yazı için dilbilgisi etkinliğinin önemi daha da artmaktadır. Dilbilgisi, konuşma ve yazma becerilerini geliştirebildiği gibi bireyde okuma hevesi uyandırarak arttırır.³ Becerinin doğru zamanda ve yerde verilmesi ana dil kazanımı

¹ Selami ALTAY, *Milli Eğitim Dergisi*, S: 147, (Temmuz-Ağustos-Eylül 2000), s. 47.

² Fethi TURAN, *Milli Eğitim Dergisi*, S: 155-156, (Yaz-Güz 2003), s. 193

³ Şevket TÜRKİLMAZ, *Özel Öğretim Metotları I*, Ankara Yarı Açık Cezaevi Mat., Ankara 1969, s.60

açısından değer taşımaktadır. Bu bakımdan diğer etkinliklerin tam anlamıyla kazandırılması son derece önemlidir.

Özellikle dilbilgisi etkinliğinin ilk üç yıl içinde verilmesi olumsuzluk yaratabilir.⁴ Çünkü bu dönemde bireyin zihinsel gelişim seviyesi bakımından soyut kavramları algılaması oldukça güçtür ve bu dönem somut kavramların tam anlamıyla yerleşmediği kritik bir dönemdir. O nedenle bu çağdaki çocuklara kurallar yerine daha çok söyleyiş özelliğine dayalı örnekler verilerek onların doğru kullanılması sağlayarak öğrenilmesi sağlanmalıdır.⁵

Dilbilgisi diğer bilgilerden farklı olarak kazandırılmalıdır. Fen ya da matematik derslerinde verilen kurallarla kazandırılması düşünülen yaklaşımlarla verilmemelidir. Bu yaklaşım, son derece sıkıcı ve öğrenme isteğini azaltıcı bir neden olarak gösterilebilir. Zira kurallar amaç değil dil öğretimini düzenleyen ve aralarında ilgi kuran bir mekanizma olup bağlantıyı kuran bir araçtır. Bu nedenle dilbilgisi etkinliğinin kazandırılması ezber yönteminde uzaklaştırılarak vermeye çalışıldığı zaman daha fazla verim elde edileceği düşünülmektedir.⁶ Dilin bilgisi doğal bir süreç takip edilerek ve diğer etkinliklerin geçirdiği aşamaları dikkate alınarak verilmelidir. Zaman zaman bu etkinlik konuşma, yazma, okuma ve dinleme etkinliklerin önüne geçerek asıl amaç haline gelebilmektedir. Bu bakımdan dilbilgisi becerisinin bilinçli olarak kurallara dayandırılarak kazandırılmaya çalışılması ana dil eğitiminin doğal örgüsüne zarar verdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Oysa dilbilgisi yoluyla öğrenci, dilin büyüleyici ve sınırsız güzelliğini öğrenir. Dilbilgisi öğretimi araç olmaktan çıkarılıp amaca yöneltilirse zaman zaman bazı sıkıntılar doğurabilir. Çünkü kimi okulda hemen hemen bütün dersler dilbilgisinin gölgesinde işlenirken bazı okullarda ise dilbilgisi kurallarına hiç değinilmemektedir. Bu durum öğrenciyi çelişkiye düşürerek dilden soğumasına neden olabilmektedir.⁷ Bundan çoğu öğrenci ana dilin vereceği hazrı çoğu zaman duyamadan dilbilgisi etkinliğine ön yargılarla yaklaşarak çeşitli sınavlarda başarısız olabilmektedir.

Hemen hemen bütün ülkelerde dilbilgisi etkinliği dilin diğer etkinlikleri olan okuma-dinleme, konuşma-yazma etkinliklerin önüne geçebilmiştir. Anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesi dilbilgisinin

⁴ Cahit KAVCAR ve D., Türkçe Öğretimi, Engin Yay., Ankara, s.74.

⁵ Cemal YILDIZ, Ana Dili Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Türkçe Öğretimi, PegemA Yay.,Ankara 2003, s.108

⁶ Emin Özdemir, Türkçe Öğretimi Kılavuzu, Alfa ve Aka Yay., s.232

⁷ Recep NAS, Türkçe Öğretimi, Ezgi Yay., Bursa 2003, s.213

varlığıyla ilişkilendirmek yanlış olabilir.⁸ Çünkü çocuk cümlenin yapısını kurallarla değil okuma ve dinleme yoluyla kazanabilmektedir. Birçok okuma-yazma bilmeyen kişi dilin kurallarıyla konuşabilmektedir. O halde öncelik kural öğretmek değil dili sevdirmek olmalıdır.

İlköğretim okullarında temel etkinlikler kazandırılırken bu etkinlikler yaşam boyunca kullanılmak üzere verilmektedir. Dilbilgisi etkinliği de bu açıyla kazandırılmaya çalışılmaktadır. Öğrencilere tıpkı okuma ve yazma etkinliklerinde olduğu gibi günlük yaşamdaki önemine dikkat çekilerek verilirse daha kalıcı ve yararlı olabilir.⁹ Böylece etkinliğin yaşamın bir parçası olduğuna dikkat çekilerek ilgiler biraz daha artırılabilir.

Burada dilbilgisinin diğer etkinliklerine olan etkisini yok saymak da doğru olmayabilir. Çünkü dilbilgisi aynı zamanda düşünme yeteneğini de doğrudan etkiler.¹⁰

Becerinin verilme dönemi bireyin hazır bulunuşluk durumuyla yakından ilgilidir. Birey psikolojik ve zihinsel olarak hazırsa etkinliğin davranış haline getirmesi hızlanacaktır. Bu hususu da göz ardı etmemelidir.¹¹

O halde dilbilgisi becerisi nasıl kazandırılabilir?

Öncelikle öğretmen gerekli donanımına sahip olmalıdır. Ondan sonra bilinenden bilinmeyene doğru giderek öğrenciyi motive etmelidir.¹² Böylece öğrencideki özgüvenin ortaya çıkması sağlanmalıdır.

Küçük parçalardan büyük parçalara doğru gidilerek, kurallar basitleştirilmeli, öğrenenin daha kolay anlamasını sağlamalıdır. Bu yolla önce örnek verilerek bireyin örnekten kural çıkarılmasına ön ayak olmalıdır.¹³

Öğrencilerin problemleri olduğu kurallar ele alınırken çıkış noktası bol örnekler olmalı ve pratiğe yer verilerek, uygulamaların beceri haline gelmesi sağlanmalıdır.¹⁴ Bu bakımdan dilbilgisi, tümevarım yöntemiyle verilmeye çalışılmalıdır.¹⁵

⁸ Özcan DEMİREL, İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, MEB Yay., İst. 1999, s.73

⁹ M. Feyzi ÖZ, Uygulamalı Türkçe Öğretimi, Anı Yay., Ankara 2003, 259

¹⁰ Cahid OKURER, Kompozisyon Öğretimi, MEB Yay., İst. 1997, s.74

¹¹ Alemdar YALÇIN, Türkçe Öğretim Yöntemleri, Akçağ Yay., Ankara 2002, s.45

¹² Cemiloğlu, a.g.e., s. 168

¹³ Öz, a.g.e. s. 259

¹⁴ Demirel, a.g.e., s. 76-78

¹⁵ Nas, a.g.e., s. 215

Dilbilgisi öğretiminin bir beceri haline gelmemesinin sebeplerin başında öncelikle çok erken dönemlerde başlaması – üçüncü sınıf- daha sonra dilbilgisinin, bilgi ve kuralların gölgesinde kalarak bir türlü pratikte gereğince yer bulmaması gibi nedenler sayılabilir.¹⁶

Dilbilgisini sadece kurallarla sınırlandırmak dilin canlılığına da olumsuz etki yapmaktadır. Bunun yerine zorlayıcı ve kısıtlayıcı yaklaşımlardan uzaklaşarak dilbilgisini de diğer temel etkinlikler gibi işlevsel hale getirilerek dilbilgisi yeteneği de kolayca kazandırılabilir. Böylece anlatım şekilleri daha akıcı ve etkileyici olacaktır.¹⁷

Bu çalışmaya söz konusu etkinliklerden olan dilbilgisi becerileri değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Diğer etkinlikler olan anlatma (Konuşma-Yazma) ve anlama (Okuma-Dinleme) konuları bu çalışmanın dışında tutulmuştur. Bu çerçevede araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmenler İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi hedeflerinden dilbilgisi hangilerine ne ölçüde önem vermektedirler?

Öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrenciler İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi hedeflerinden hangilerini (dilbilgisi) ne ölçüde kazanabilmektedirler?

2. Öğretmenlerin hedeflere önem verme derecesine yönelik görüşleri ile öğrencilerin bu hedefleri kazanma düzeylerine yönelik görüşleri arasında bir ilişki var mıdır?

3. Öğretmenlerin, İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi hedeflerine (dilbilgisi) önem verme derecelerine yönelik görüşleri;

a) Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri,

b) Kıdemleri ve

c) Mezun oldukları kurum değişkenleri açısından farklılaşmakta mıdır?

4. Öğrencilerin İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi hedeflerini (dilbilgisi) kazanma düzeylerine yönelik öğretmen görüşleri, öğretmenlerin;

a) Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri

b) Kıdemleri ve

¹⁶ Musa ÇİFTÇİ, Dilbilgisi Öğretiminde Temel Yöntem Yanlıları, AKÜ I. Türk Dili Etkinlikleri- Konferans ve Paneller-, Afyon 2004, s.96-106

¹⁷ Tahir Nejat GENCAN, Dilbilgisi Sorunları, Türk Dili, S: 213, Haziran 1969, s.280

c) Mezun oldukları kurum değişkenleri açısından farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu araştırma öğretmen görüşlerine dayalı betimsel bir alan araştırmasıdır. Çalışmanın evrenini Afyon ili ilköğretim 8. sınıf Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem, Afyon il-ilçe ve kasabasına bağlı ilköğretim okullarında görev yapan 83 ilköğretim 8. sınıf Türkçe öğretmenini kapsamaktadır. Araştırmada ele alınan problemin çözümüne ışık tutacak veriler, anket yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada kullanılacak anket ilk defa bu araştırmada kullanılmak üzere geliştirilmiştir.

Anketin hazırlanmasında şu yol izlenmiştir:

1. İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersi programında yer alan hedefler taranmış ve 71 adet hedef tespit edilmiştir.

2. Söz konusu hedefler üzerinde hiçbir değişiklik yapılmadan programda olduğu ifadelerle maddeleştirilmiştir.

3. Anket, öğretmenlerin söz konusu hedeflere ne derecede önem verdiklerinin belirlenmesi ve öğrencilerin aynı hedefleri ne düzeyde kazanabildiklerinin ölçülebilmesi amacıyla iki ayrı bölüm halinde hazırlanmıştır.

4. Birinci bölümde öğretmenlerin programda yer alan hedeflere ne ölçüde önem verdiklerini ölçmeye yönelik; "Aşağıdaki hedefler sizce ne derecede önemlidir?" şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşleri anketteki maddelere; **Hiç önemli değildir (1), Az önemlidir (2), Oldukça önemlidir (3), Çok önemlidir (4)** şeklinde derecelendirmeleri suretiyle alınmıştır.

5. İkinci bölümde öğretmenlerin görüşlerine göre aynı hedefleri öğrencilerin ne ölçüde kazanabildiğini ölçmeye yönelik; "Sizce öğrencileriniz bu hedefleri ne düzeyde kazanabiliyorlar?" şeklinde soru yöneltilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerinin hedefleri kazanım düzeyleri hakkındaki görüşleri anketteki maddelere; **Hiç kazanamıyorlar (1), Az kazanabiliyorlar (2), Oldukça kazanabiliyorlar (3), Çok iyi kazanabiliyorlar (4)** şeklinde derecelendirmeleri suretiyle alınmıştır.

6. Anketin başında öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yeri, kıdem ve mezuniyet durumlarını belirlemeye yönelik kişisel bilgileri ölçen üç soru eklenmiştir. Bu haliyle her iki anket 74'er maddeden oluşmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri sayısallaştırılarak bilgisayar ortamına girilmiş, verilerin çözümlenmesi bilgisayar ortamında SPSS paket programının desteğinde yürütülmüştür. Anketlerin güvenilirliklerini belirlemek için elde edilen veriler Cronbach alfa güvenilirlik analizine tabi tutulmuştur. Güvenilirlik analizi sonucu her iki anketin güvenilirlik katsayısı yüksek (1. anket için 0,96; 2. anket için 0,97) bulunmuştur.

Öğretmenlerin her bir madde için verdikleri görüşlerin genel ortalamaları hesaplanmıştır. Öğretmenlerin dil bilgisi becerileri ile ilgili hedeflerden hangilerine ne derecede önem verdikleri ile öğrencilerin bu hedeflerden hangilerini ne düzeyde kazanabildiklerinin ortalama ve standart sapma değerleri tablolar halinde verilmiştir. Öğretmenlerin hedeflere önem verme derecelerine yönelik görüşleri ile öğrencilerin bu hedefleri ne düzeyde kazanabildiklerine yönelik görüşleri arasında nasıl bir ilişki olduğu Pearson korelasyonu ile incelenmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Öğretmenlerin çalıştıkları yerleşim yeri, kıdemleri ve mezun oldukları kurum değişkenleri açısından görüşlerinde 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını tespit etmek için **F** (Tek Yönlü Varyans Analizi) testi uygulanmıştır. F testi uygulaması sonucunda 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılığın ortaya çıkması durumunda ise **Tukey** testi uygulanarak farkın nereden kaynaklandığı bulunmaya çalışılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde; problemlere ait verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

1. Öğretmenlerin Programda Yer Alan Dilbilgisi İle İlgili Hedeflere Önem Verme Derecelerine ve Öğrencilerin Bu Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşleri

Programda dilbilgisi becerileri ile doğrudan ilgili olan 16 adet hedef tespit edilmiştir. Öğretmenlerin dilbilgisi becerisi ile ilgili hedeflere verdikleri önem dereceleri ve öğrencilerin bu hedefleri ne ölçüde kazanabildiklerine yönelik görüşlerinin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de verilmiştir.

	N	Ort	SS	N	Ort	SS
Fiilde Zamanı Kavrayabilmek	82	3,27	,70	83	3,12	,69
Noktalama İşaretlerini Doğru Kullanabilmek	82	3,23	,74	83	2,75	,82
Cümlenin Öğelerini Kavrayabilmek	83	3,20	,73	83	3,02	,75
Kelime Türlerini Cümle İçinde Ayırt Edebilmek	83	3,16	,72	83	2,96	,76
Cümleleri Öğelerin Dizilişine Göre Kavrayabilmek	83	3,14	,78	83	3,01	,65
Türkçe Kelimelerin Özelliklerini Kavrayabilmek	83	3,11	,88	83	2,95	,71
Kelimeleri Türlerine Göre Cümle İçinde Kullanabilmek	82	3,09	,79	83	2,90	,74
Cümle Çeşitlerini Kavrayabilmek	83	3,08	,77	83	2,83	,73
Kelimelerin Cümle İçindeki Görevini Kavrayabilmek	83	3,08	,72	83	2,94	,75
Ses Olaylarını Kavrayabilmek	83	3,06	,75	83	2,93	,71
Fiillerin Yapısını Kavrayabilmek	83	3,06	,74	83	2,90	,77
Fiillerin Çatılarını Kavrayabilmek	83	3,05	,70	83	2,73	,78
Cümleleri Yapılarına Göre Kavrayabilmek	83	3,02	,75	83	2,80	,81
Ek Filleri Kavrayabilmek	83	3,00	,72	83	2,73	,80
Fiilimsileri Cümle İçinde Kullanabilmek	83	2,99	,71	83	2,75	,76
Kelimelerin Yapısını Ayırt Edebilmek	82	2,94	,84	82	2,71	,81
Genel Ortalama	83	3,1	,53	83	2,9	,53

Tablo 1. Öğretmenlerin Dilbilgisi İle İlgili Hedeflere Önem Verme Derecelerine ve Öğrencilerin Bu Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşlerinin Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri

Programda tespit edilen 71 adet hedefe önem vermeye yönelik görüşlerin genel ortalamaları **3,07** olarak hesaplanmıştır. Dilbilgisi ile ilgili 16 hedefin genel ortalaması ise **3.10** bulunmuştur.

Öğretmenler dil bilgisi ile ilgili hedeflere ortalamanın üstünde önem vermektedirler. Öğretmenlerin, öğrencilerin hedefleri kazanma düzeylerine yönelik görüşlerinin genel ortalaması **2,7** olarak hesaplanmıştır. Dil bilgisi ile ilgili kazanım düzeyi ise **2,9** bulunmuştur. Öğrenciler dil bilgisi ile ilgili hedefleri genel ortalamanın üstünde kazanabilmektedirler.

Genel ortalamaları, dilbilgisi etkinliğiyle birlikte diğer temel etkinliklerle -okuma, dinleme, konuşma ve yazma- karşılaştırdığımızda şu sonuçlar ortaya çıkmıştır:

“Okuma ile ilgili 8 hedefin genel ortalaması **3.2** bulunmuştur. Öğretmenler okuma ile ilgili hedeflere ortalamanın üstünde önem vermektedirler. Öğretmenlerin, öğrencilerin hedefleri kazanma düzeylerine yönelik görüşlerinin genel ortalaması **2,7** olarak hesaplanmıştır. Okuma ile ilgili kazanım düzeyi ise **2,8** bulunmuştur. Öğrenciler okuma ile ilgili hedefleri genel ortalamanın üstünde kazanabilmektedirler.

Dinleme ile ilgili hedeflere verdikleri önem derecesinin ortalaması ise **3** olarak hesaplanmıştır. Öğretmenler dinleme ile ilgili hedeflere daha az önem vermektedirler. Öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin tüm hedeflerdeki kazanım düzeyi ortalama **2,7** olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin dinleme ile ilgili hedefleri kazanabilme düzeyi ise ortalama **2,6** bulunmuştur. Dinleme ile ilgili hedeflerin kazanımı da genel ortalamanın altında kalmıştır.

Öğretmenler konuşma ile ilgili hedeflere ortalamanın üstünde önem vermektedirler (**3,13**). Öğretmenlerin, öğrencilerin hedefleri kazanma düzeylerine yönelik görüşlerinin genel ortalaması **2,7** olarak hesaplanmıştır. Öğrenciler konuşma ile ilgili hedefleri genel ortalamanın altında kazanabilmektedirler (**2,8**).

Öğretmenler yazma ile ilgili hedeflere ortalamanın altında önem vermektedirler (**3**). Öğretmenlerin, öğrencilerin hedefleri kazanma düzeylerine yönelik görüşlerinin genel ortalaması **2,7** olarak hesaplanmıştır. Öğrenciler yazma ile ilgili hedefleri genel ortalamanın altında kazanabilmektedirler (**2,6**).¹⁸

¹⁸ Cemil YÜCEL ve D., Öğretmenlerin İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Programında Yer Alan Anlama Becerileri İle İlgili Hedeflere Önem Verme Dereceleri ve Öğrencilerin

Dilbilgisi ile ilgili hedeflerin kazanım düzeylerinin diğer hedeflerin önüne geçmesi anlama ve anlatma etkinliklerin geri plana itildiğini göstermektedir. Bu itilmişlik öğrencilerin analiz ve sentez yapma yetilerinin giderek kaybolmasına neden olabileceği gibi öğrencilerin ezberle dayalı bilgilere yönelmesine zemin hazırlayacağı kanaatindeyiz.

		Hedeflere Önem Verme Derecesi
Öğrencilerin Hedefleri Kazanabilme Düzeyleri	Korelasyon	,134
	p	,229
	N	83

Tablo 2. Öğretmenlerin Dilbilgisi İle İlgili Hedeflere Önem Verme Dereceleri İle Öğrencilerin Bu Hedefleri Kazanabilme Düzeylerine Yönelik Görüşleri Arasındaki Korelasyon

Öğretmenlerin hedeflere önem verme dereceleri ile öğrencilerin hedefleri kazanabilme düzeylerine yönelik görüşleri arasında pozitif ya da negatif anlamda bir ilişki olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin önem verdiği hedefler ile öğrencilerin başarılı olduğu hedeflerin bir biriyle örtüşmediği söylenebilir.

	N	Ort.	SS	F	p	Gruplar Arası Fark
1- Köy-Kasaba	11	2,78	,56	3,2	0,045	2-1
2- İlçe	32	3,23	,50			2-3
3- İl	40	3,07	,53			

Tablo 3. Öğretmenlerin Dilbilgisi Becerileri İle İlgili Hedeflere Önem Verme Derecelerine Yönelik Görüşlerinin Yerleşim Yeri Değişkeni Açısından F Testi İle Karşılaştırılması

Tablo incelendiğinde dilbilgisi hedeflerine ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin köy-kasaba ve il merkezlerinde görev yapan

öğretmenlere göre daha fazla önem verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin dilbilgisi hedeflerini kazanımı konusunda ise öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Mezuniyet durumu ve kıdem değişkenleri açısından gerek öğretmenlerin hedeflere önem verme dereceleri gerekse öğrencilerin hedefleri kazanımı konusunda öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir görüş ayrılığı bulunmamaktadır.

SONUÇ

Öğrencilerin hedefleri kazanım düzeylerini yukarıdaki verilerden yola çıkarak en çok kazanılan hedeften en az kazanılan hedefe doğru sıralayacak olursak şöyle bir sonuç ortaya çıkmaktadır:

Öğrencilerin;

Dil bilgisi ile ilgili hedefleri kazanım düzeyi: **2,9**

Konuşma ile ilgili hedefleri kazanım düzeyi: **2,8**

Okuma ile ilgili hedefleri kazanım düzeyi: **2,8**

Dinleme ile ilgili hedefleri kazanım düzeyi: **2,6**

Yazma ile ilgili hedefleri kazanım düzeyi: **2,6**

Öğretmenler programda yer alan tüm dilbilgisi ile ilgili hedeflere, tüm hedeflerin ortalamasının üstünde önem vermektedirler (**3,1**) ve öğrenciler de dilbilgisi ile ilgili hedefleri genel ortalamanın üstünde kazanabilmektedirler (**2,9**). Ortalamalarına bakıldığında, dilbilgisi ile ilgili hedeflerin iyi sayılabilecek bir düzeyde kazanılabildiği söylenebilir.

Öğretmenlerin hedeflere önem verme dereceleri ile öğrencilerin bu hedefleri kazanabilme düzeyleri arasındaki korelasyon incelendiğinde, öğretmenlerin hedeflere önem verme dereceleri ile öğrencilerin hedefleri kazanabilme düzeyleri arasında pozitif ya da negatif bir korelasyon olmadığı görülmüştür.

Değişkenler açısından, ilçe merkezinde görev yapan öğretmenlerin, diğer gruplara göre dilbilgisi ile ilgili hedeflere daha fazla önem verdikleri, buna karşılık öğrencilerin hedefleri kazanımı konusunda gruplar arasında bir farklılık olmadığı görülmektedir. Kıdem ve mezuniyet durumu öğretmenlerin dilbilgisi ile ilgili hedeflere önem verme dereceleri ve öğrencilerin hedefleri kazanma düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmamaktadır.

Dilbilgisi hedeflerinin diğer hedeflere göre daha fazla kazanılmış olması, öğrencilerin gerek günlük hayatlarında gerekse sınavlarda başarılı olduğu anlamına gelmemektedir; çünkü hayatî önem taşıyan sınavlarda binlerce öğrencinin sıfır alması, vahametin boyutlarını gözler önüne sermektedir.

Son yıllarda öğrenciler hem LGS' de hem de ÖSS'de sıfır puan almaktadır. Bu durum okuma ve yazma etkinliklerinin öneminin azaldığını göstermektedir. Oysa asıl olan, anlama ve anlatma etkinliklerinin işlevsel hale getirilmesi; bireyin analiz, sentez ve değerlendirme yetisini kazanmasıdır.

Eğitim sisteminin getirmiş olduğu sınav sistemi, test tekniğine dayalı olduğu için anlamadan çok kurallara yönelik etkinliklere ağırlık verilmektedir. Bu yaklaşım, öğrencileri birer test hafızı olmaktan öteye götürmediği gibi motorize olmuş beyinler ya da yaşama tek boyutlu bakan bireylerin çoğalmasına ortam hazırlayacağı kanaatindeyiz.

Öğretmen faktörü bütün etkinliklerde olduğu gibi dilbilgisi öğretiminde de birincil derecede rol oynamaktadır. Öğretmenin uygun metotları kullanarak uygulamalar yapması başarının artmasına yardımcı olacaktır.

Öneriler

1. Mevcut program, temel etkinlikler arasında var olan uyumsuzluk ve kopukluğu giderecek şekilde yeniden düzenlenebilir.
2. İlk beş yıl dilbilgisi hedefleri yerine, okuma hedeflerinin kazandırılmasına yönelik çalışmalara yer verilebilir.
3. Öğretmenler, okuma ve yazma etkinliklerini daha kalıcı hale getirmek için uygulama saatleri düzenleyip öğrencilere dilbilgisi kurallarını metinlerden yola çıkarak vermeye çalışmalıdır.